

og Lys over alt det i Fædrelandet, hvorom det skal have en Mening og give en Stemme (Hør!). Jeg mener, at det vil nok af sig selv føre Anstalterne paa den Vej, hvor de alene kunne naae deres Maal (Hør!).

Cultusministeren: Det gjør mig ondt, at Forhandlingen af dette Forslag er ført hen i en Retning, hvor jeg slet ikke troer, at den hører hjemme; idet man her er kommen til at tale om Tilbøieligheden til at gjøre Noget for Bondestanden eller for Embedsstanden. Det vil allerede fremgaae, hvor forkeert denne Betragtning og Sammenligning er, deraf, at i Finantsloven have vi at gjøre med Bevillinger for Statsstyrelsen og Statsanstalterne, men med Hensyn til Bevillinger for Personer have vi væsentlig at gjøre med dem, hvis Arbejde Staten betinger sig for Løn og Penge, og hvilke Penge derfor maae opføres her; derimod have vi Intet at gjøre med Pengebevillinger til de øvrige Stænder, og hvad Rigsdagen, Regjeringen og Lovgivningen kan gjøre for de andre Stænder, det gjør den væsentlig ad 2 Veie: først ved overhovedet at skabe gode Love for deres egen frie Bevægelse; og derefter ved at skabe gode Anstalter for dem. Men det er høist besynderligt at tale om en Mod-sætning imellem, hvad man vil bevilge til en Stand af en vis Art, som t. Ex. Bondestanden eller Borgerstanden eller Kjøbstædborgerstanden, og hvad man vil bevilge til en vis Embedsclasse. Just fordi man saaledes er kommen ganske paa Afveie, skal jeg ikke forsøge enkelte Øtringer, der gif i den Retning, og navnlig skal jeg ikke omtale det Urigtige, der blev ytret om, hvad Cultusministeriet skulde have forlangt til visse Førmal og undsladt at forlange til andre; der er fændelig ikke forlangt Noget til at oprette en Realskole i Aarhus, men der er forlangt Noget til at underholde en, der bestaaer, og der er forlangt Noget, men som blev afflaaet, til ny Bygning ved en bestaaende Skole, hvortil den trænger. Er der forlangt for Meget med Hensyn til Skolevæsenet, saa er det forlangt paa det ene Punkt af Budgettet, der ligger Almue- og navnlig Landalmueunderviisningen nærmest, nemlig ved Skolelærerseminariet; det er den eneste Underviisningsanstalt, hvor en bestemt, og i

Forhold til, hvad der hidtil har været anvendt derpaa betydelig Forhøielse er bragt i Forslag, ved alle andre Anstalter er man bleven staaende ved hvad der iforveien var bevilget dertil. Forøvrigt er der ad en anden Vej forlangt ikke saa Lidet til Almueoplysningen, baade i Kjøbstæderne og paa Landet, thi saaledes som den hele Indretning deraf nu er, bevilges jo, hvad der udredes til det nu bestaaende Almueskolevæsen, ikke i Finantsloven, da det ikke udgaaer af Statskassen; men der er visse Regler for hvad Communerne skulde tilveiebringe, og ligesom der hidtil efterhaanden er arbejdet paa, at forhøie dette paa de Steder, hvor det Tilstrækkelige endnu ikke var tilveiebragt, saaledes er der ogsaa, i det forløbne Aar, gjort Fordringer i den Retning. De have maattet gjøres, uagtet med en Varsomhed, som er en Følge af de paa Almuen, saavel i Kjøbstæderne som paa Landet, trykkende Byrder. Forøvrigt vilde jeg ønske, at man ved de høiere Anstalter ikke vilde komme ind paa denne Adskillelse af Stad og Land; komme vi til en god Indretning af vore jeg vil kalde dem Mellemunderviisningsanstalter, saa maae vi lade den hele Adskillelse falde bort (Hør!), og Anstalten er ligesaa godt for Bonden som for Kjøbstædborgeren, om den end ligger i en Kjøbstædecommune; enkelte maa ligge hver i sin Commune, men de andre maae ligge der, hvor de ligge beqvemst for Befolkningen at søge dem. Jeg vil ikke gaae tilbage til hvad der er sagt om ældre Tilsagn, der skulde indeholde en Forpligtelse til nu at løse dem, og løse dem, om muligt, paa en glædsfuldere Maade; jeg troer, at man maa arbejde hen paa, at løse dem paa en nyttigere Maade, og det kan ikke skee i Dieblirket. Hvad angaaer den her foreslaaede Bevilling, saa kan jo en Minister forsaavidt gjerne modtage en Bevilling, om han end ikke trænger til den, og det kan være meget betænkeligt at udtale sig mod en Bevilling, naar Enkelte deri ville indlægge en ganske anden Betydning, end Udtalelsen har; hvor jeg havde en nyttig Anvendelse strax at gjøre, har jeg saavidt som jeg troede, at jeg lovligt og billigt kunde gaae, forlangt Midlerne dertil, men hvor jeg ikke havde denne bestemte Anvendelse strax, har jeg ikke forlangt